

ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б.Д. Гаврилишина
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

**Активізація інвестиційної діяльності України в умовах політичної
нестабільності**

Студента 4 курсу групи МЕВ-41

Галузі знань

0302 Міжнародні відносини

Напряму підготовки

6.030203 Міжнародні економічні відносини

Ящишина Д.І.

Керівник к.е.н., доцент Дем'янюк О.Б.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	5
1.1 Сутність та види інвестиційної діяльності	5
1.2 Класифікація чинників впливу на інвестиційну діяльність.....	8
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ.....	12
2.1. Сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні.....	12
2.2. Державне регулювання інвестиційної діяльності в національній економіці	17
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	21
3.1. Основні напрями національної інвестиційної політики	21
3.2. Стимулювання інвестиційної діяльності України міжнародними інституціями.....	25
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Станом на сьогодні, розвиток української економіки напряму пов'язаний з інвестиційними процесами, оскільки вони є основним шляхом до інтеграції національної економіки у світове господарство. Інтеграційний процес здійснюється за рахунок переведення капіталу з одних сфер в інші, які є більш перспективними та прибутковими, обміну технологічними новинками, інноваціями та управлінським досвідом. В плані державної політики, коли мова заходить про закордонні інвестиції, кожна країна визначає суб'єктивно, опираючись на свої соціально-економічні та національні особливості, чи варто їх залучати, якимось використовувати чи обмежувати, але сьогодні питання активізації міжнародної інвестиційної діяльності є актуальним для більшості країн світу, і наша держава не є винятком, оскільки саме кредитно-інвестиційна діяльність є основною умовою для розвитку ринкових відносин та створення ефективної та стабільної економічної системи. Серед усіх питань, які знаходяться у центрі уваги економічної думки, однією з центральних завжди була, є і буде проблема інвестицій та інвестиційної діяльності. У сучасних умовах інвестиції виступають найважливішим засобом підвищення якісних показників господарської діяльності як на мікро-, так і на макrorівнях, розвитку високотехнологічного та роботизованого виробництва, забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві.

Прямі іноземні інвестиції можуть у повному обсязі задовольнити потреби інноваційно-технологічного розвитку країни. Тому, уряд України повинен сприяти реалізації інвестування іноземних ресурсів в інноваційні проекти і у виробництва та під час освоєння ринків збуту національної продукції, враховуючи інтереси економіки країни. Спільне фінансування інвестиційних проектів вітчизняними та зарубіжними інвесторами можливе в процесі створення авторитетних інвестиційних центрів чи консалтингових фірм, які будуть надавати всім бажаючим достовірну інформацію про можливі інвестиційні об'єкти, правові та економічні умови співробітництва.

Окрім залучення додаткового фінансування до країни, поєднання державних фінансових ресурсів з міжнародною «матеріальною» підтримкою позитивно відобразиться на диверсифікації ризиків, процесі міжнародного технологічного трансферу та вчасні реалізації інвестиційних проектів. Як наслідок, це призведе до формування сприятливого бізнес-клімату в країні, підвищенню її макроекономічних показників та конкурентоспроможності.

Для України життєво необхідним є залучення додаткових коштів, оскільки власних фінансових організацій недостатньо для реалізації всіх інвестиційних проектів. Пріоритетними партнерами нашої держави з фінансових питань є Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство по гарантіях інвестицій.

Актуальність обраної теми роботи полягає у тому, що для розвитку України потрібно залучати додаткові кошти з різних джерел, наприклад, інвестиційних фондів та прямих іноземних інвестицій. На сьогоднішньому етапі ефективна інвестиційна діяльність займає одну з ключових позицій в економічному розвитку нашої держави.

Метою роботи є розкриття сутності, аналіз сучасного стану та правового регулювання національної інвестиційної діяльності для визначення пріоритетів її активізації в Україні.

Завдання:

1. розкрити сутність інвестицій та інвестиційної діяльності;
2. визначити сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні;
3. виявити конкретні проблеми інвестиційної діяльності в Україні;
4. визначити шляхи покращення інвестиційної діяльності в Україні.

Об'єкт: інвестиційна діяльність, пов'язана з окремим підприємством, та країною в цілому.

Предмет: інвестиційна діяльність України в умовах політичної нестабільності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Сутність та види інвестиційної діяльності

Кожен суб'єкт господарювання під час своєї фінансово-господарської діяльності створює не тільки товари, послуги та інші економічні блага, але й створює свій власний імідж, який також впливає на рівень його інвестиційної привабливості. У інвестиційному рейтингу відображаються не тільки загальні тенденції розвитку інвестування в масштабах всієї держави, а й можливості підприємства щодо залучення додаткового фінансування.

Коли ми, у поточний період, здійснюємо певні витрати, то це передбачає набуття суб'єктом інвестування певних інвестиційних об'єктів, з можливим отриманням вигоди у процесі їх використання в майбутньому. Поняття "інвестиційна діяльність" відображає цей процес, а характер діяльності суб'єктів господарювання відіграє «левоу частку» у зумовленні його особливостей. Опираючись на все вищесказане, можна визначити інвестиційну діяльність (інвестування) як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій.

Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку "Звіт про рух грошових коштів" під інвестиційною діяльністю розуміється придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [5]. Хотілося б зауважити, що дане визначення важко назвати повним, оскільки сам процес формування і використання інвестиційних ресурсів в ньому упущений та не взятий до уваги.

Основні види інвестиційної діяльності (за об'єктами вкладання інвестицій) поділяються на [4]:

1. реальні інвестиції, або вкладення капіталу. Це закупівля машин і обладнання, інвестування коштів в основний капітал через будівництво, плюс оборотний капітал (щоб поновити матеріальні чи товарні запаси);

2. фінансові інвестиції. Це інвестування у цінні папери, такі як сертифікати, акції, облігації, векселі і тому подібне, розміщення капіталу на банківських рахунках, інвестиції у інші фінансові активи та валюту.

3. інтелектуальні інвестиції. Це купівля патентів, певних ліцензій, особливих ноу-хау, інвестування в науку та людину (охорону здоров'я, освіти тощо).

За фінансовими джерелами інвестиції розподіляються на 2 види [4]:

1. внутрішні інвестиції – це власне державні інвестиції, такі як: заощадження населення, ресурси кредитних спілок та фондів (страхових, інвестиційних, пенсійних), заробітна плата, кошти, отримані від приватизації, капіталізована частина прибутку підприємств; депозити; амортизаційний фонд;

2. зовнішні іноземні інвестиції – це приватні іноземні інвестиції (найчастіше здійснюються потужними ТНК), державні іноземні інвестиції, кошти міжнародних фінансових організацій та установ.

Окрім цього, інвестиції, які роблять громадяни або приватні підприємства називаються приватними, а ті, які здійснюються центральними та місцевими органами влади й управління за рахунок використання фондів (як бюджетних так і інших, позабюджетних), запозичених коштів, а також державними підприємствами за рахунок своїх прибутків – державними. Існує також третій вид, який носить назву іноземні інвестиції. Це вкладання капіталу як іноземними громадянами, так і юридичними особами та державами. Спільні ж інвестиції – це вкладання юридичними (наприклад, підприємством) та фізичними особами (громадянами) країни та іноземних держав [2]. Об'єктивною основою інвестиційної діяльності є інвестиційні цикли, тобто самі процеси, які реалізуються протягом часу здійснення інвестицій. Вони визначаються часом між двома «подіями»: моментом формування інвестиційних намірів, та моментом виходу зданих у експлуатацію об'єктів на проектні техніко-економічні показники.

Жодне підприємство не може існувати без інвестиційних вкладень, тому інвестиційні цикли тісно пов'язані з його життєвим циклом.

Перш ніж вибрати, куди саме інвестувати, інвестором та/або його командою здійснюється низка досліджень: вони проводять маркетингові дослідження, оцінюють напрями інвестування та вивчають інвестиційні ризики вибраного проекту. Щоб вирішити куди вкладати гроші, інвестор з командою розглядають як можна більше проектів, щоб вибрати найбільш прибутковий.

Частіше за все інвестору не вистачає власних коштів, тому він прагне одержати певну позику, або залучити якийсь додатковий капітал, тобто використати якісь інші джерела фінансування, крім власних. Для переконання і залучення до проекту інших інвесторів потрібно визначити інвестиційні ресурси, їхню структуру та доцільність інвестування у вибраний проект.

Те, що проект введений в експлуатацію ще не може означати, що інвестиційний проект можна вважати реалізованим. Інвестор та команда знову розробляють передінвестиційні дослідження, оскільки для підтримки виробництва та його розвитку, проект потребує нових вкладень.

Термін, на який затягується інвестиційний процес (від моменту вибору проекту для інвестування, до моменту отримання прибутку) залежить перш за все від обраного виду інвестування та стратегічних цілей інвестора, тому це може зайняти від кількох хвилин (купівля/продаж цінних паперів на електронних торгах через Інтернет) до десяти і більше років (інноваційні інвестиції). Інвестор визначає цілі, напрямки та обсяги інвестицій і залучає для їх реалізації на договірній основі будь-яких учасників інвестиційної діяльності, у тому числі через організацію певних конкурсів та тендерів. Держава та посадові особи не мають права втручатись у договірні відносини учасників інвестиційної діяльності, що перебувають поза межами їхньої компетенції [1].

1.2 Класифікація чинників впливу на інвестиційну діяльність

Сукупністю чинників впливу на інвестиційну діяльність є інвестиційна привабливість країни. Це ті чиники, без яких неможлива стабільна інвестиційна діяльність як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів, а саме: соціальних, інституціональних, екологічних, політичних, макро- і мікроекономічних умов функціонування національної економіки.

При визначенні привабливості тої чи іншої країни використовують індекс інвестиційної привабливості. При цьому кінцевою точкою розміщення ресурсів прийнято вважати окреме підприємство. Саме привабливість країни, регіону та цілої галузі визначає привабливість власне проекту. При оцінці інвестиційної привабливості підприємства увагу звертають на наступні прозорість діяльності та позитивний імідж, платоспроможність, рівень інноваційної активності та кваліфікацію персоналу.

Міжнародна консалтингова мережа BDO розраховує індекс інвестиційної привабливості (International Business Compass). Згідно з цим індексом, Україна в 2016 році посилала свої позиції в міжнародному інвестиційному просторі та покращила свій показник на 20 позицій, що дозволило їй зайняти 89 місце з 174 країн [11].

Окрім цього, одними із основних факторів оцінювання інвестиційної привабливості підприємств можна назвати вартість основних фондів, коефіцієнт зношення, статутний фонд, номінал та ринкова ціна акцій, обсяг прибутку та його використання за звітний період, фінансову стійкість підприємства, прибутковість діяльності та структура активів та капіталу.

Сьогодні інвестиційна привабливість як підприємства, так і держави має «левоу частку» при виборі інвестором країни, в яку здійснювати капіталовкладення. Інвестор повинен думати, що підприємство в яке він вкладає гроші – найкращий варіант з усіх розглянутих, тому за умови обмеженості ресурсів та напруженої конкуренції за ці ресурси, задля залучення інвестиційних коштів потрібно формувати інвестиційну

привабливість [3]. Аналізуючи інвестиційну привабність можна спостерігати цікаве взаємовідношення: приваблива країна завжди буде конкурентоспроможною, оскільки за необхідності вона може у будь-який момент залучити додаткові фінансові ресурси, і навпаки, конкурентоспроможність України, як і будь-якої іншої країни забезпечується завдяки інвестиційній привабливості.

Перш ніж вкласти кудись кошти, інвестор аналізує певні показники, наприклад, соціальні, фінансово-економічні, інформаційні, технічні і т.п., саме тому інвестиційну привабливість підприємства можна вважати економічною категорією з багаторівневою інтегральною характеристикою.

Інвестиційна привабливість підприємства є необхідним чинником, який сприяє підвищенню рівню конкурентоспроможності, покращення якості продукції, вирішенню соціальних проблем, більш ефективному використанню виробничих ресурсів. Додаткові фінансові надходження необхідні для відновлення виробничих фондів, підвищення рівня праці та виробництва, стабільного функціонування виробництв, подальшого розвитку компанії. Однак не кожне підприємство може бути інвестиційно привабливим. Перш за все, для стабільного та активного залучення інвестицій потрібно, щоб компанія мала корпоративну форму власності, стабільні показники та високий рівень корпоративного управління, що виражається перш за все через динаміку зростання та вартість акцій цієї компанії. На превеликий жаль, українські підприємства зазвичай працюють з застарілими потужностями (виробництво) та відчують постійну нестачу власних фінансових ресурсів. Цу все погіршує інвестиційний потенціал підприємства і інвестор навряд чи вкладе в нього гроші. Конкретизуючи, інвестиційна привабливість компанії – це доцільність вкладення в неї коштів.

Коли ми визначаємо фактори впливу на формування інвестиційної привабливості підприємства, це сприяє кращому та більш повному розумінню самої сутності інвестиційної привабливості. Існує багато думок

стосовно того, які саме фактори впливають на інвестиційну привабливість, проте я хотів би виділити наступні:

Таблиця 1.1.

Фактори, які впливають на інвестиційну привабливість підприємства [4]

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
1. Галузева приналежність	1. Виробнича програма
2. Географічне розташування	2. Маркетингова діяльність
3. Наявність та доступність природних ресурсів	3. Управлінський облік та контролінг
4. Екологічна ситуація	4. Корпоративне управління
5. Культура та освіта населення	5. Кадровий потенціал
6. Економічна стабільність	6. Юридична діяльність
7. Соціально-політична стабільність	7. Виробничі технології
8. Нормативно-правова база	8. Стратегія розвитку
9. Інформаційне поле	9. Конкурентоспроможність
10. Пільги для інвесторів	10. Унікальність об'єкту
11. Розвинута інфраструктура	11. Тривалість інвестиційної програми
12. Економічна свобода підприємств	12. Рейтинг підприємства в галузі
13. Положення на Світовому ринку	13. Платіжна дисципліна
14. Контрольні державні органи в сфері інвестування	14. Стан майна та фінансових ресурсів
15. Темп інфляції	15. Витрати
16. Можливість експорту	16. Структура капіталу
17. Рівень доходів населення	

Конкретно для фірми найважливішими будуть саме внутрішні фактори, іншими словами, фактори, на які компанія може впливати, оскільки саме завдяки ним підприємство може покращувати стан своєї привабливості.

До того ж, прийнято вважати, що під час вибору інвестиційного проекту, інвестор перш за все звертає увагу на стан майна, стан фінансових ресурсів, розмір витрат підприємства, який визначається ступенем зношеності основних фондів, їх спроможністю виготовляти продукцію на високому рівні, рівнем ліквідності, платоспроможністю, показниками фінансової стійкості, показниками ділової активності, станом необоротних та оборотних активів, їх оновленістю та вибуттям. При цьому розмір витрат компанії – це всі витрати, пов'язані з операційною діяльністю цього

підприємства. Знаючи «сильні» та «слабкі» сторони підприємства, його ключову компетенцію, ми можемо провести більш повне та об'єктивне оцінювання інвестиційної привабливості цієї компанії.

Між моментами аналізу проектів та прийняття рішення про інвестування в те чи інше підприємство існує проміжна ланка – оцінювання привабливості підприємства. Вона являє собою інтегральну характеристику окремих підприємств як об'єктів перспективного інвестування з позиції сталого розвитку, ефективності використання активів, їх ліквідності та цілої низки інших показників. На додачу до цього, повноцінна оцінка повинна містити усі складові цього поняття, а саме, абсолютні та порівняльні методи визначення привабливості підприємства як об'єкта інвестування.

Сьогодні є безліч методик, призначених для визначення інвестиційної привабливості. Одна з них пропонує проводити оцінювання інвестиційної привабливості підприємства на основі розрахунку ряду коефіцієнтів. Результатом застосування запропонованої методики може бути рейтингова система для оцінки рейтингу інвестиційної привабливості підприємства

Таблиця 1.2.

Система оцінки рейтингу інвестиційної привабливості підприємства [4]

Оцінка	Рейтинг	Характеристика
90-100%	Високий	Висока платоспроможність, відмінний фінансовий стан.
80-90 %	Достатній	Достатньо добрий фінансовий стан. Клієнт із мінімальним ризиком.
60-80%	Задовільний	Задовільний фінансовий стан та рівень платоспроможності.
40-60 %	Недостатній	Надійність підприємства викликає підозру, недостатній рівень її платоспроможності. Високий рівень ризику.
0-40%	Поганий	Фінансовий стан поганий. Вкладення коштів у підприємство є над ризиковим.

Позитивною стороною такої методики є те, що наведені показники характеризують привабливість підприємства повною мірою і можуть бути визначені на підставі даних, діючих в Україні, офіційних статистичних форм річної та квартальної звітності [4].

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

2.1. Сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні

Інвестиційні процеси є основним чинником, який сприяє інтеграції України в світове господарство, та покращує економічний стан в державі. Це спричинено тим, що за їх допомогою оновлюються базові фонди, переводиться капітал з однієї сфери в іншу, передаються технології, досвід, тощо. Відповідно до потреб своєї країни, уряд кожної країни суб'єктивно визначає, чи потрібно сприяти іноземним інвесторам і створювати для них сприятливий клімат чи різними способами обмежувати їхню діяльність на території своєї держави. Але, якщо бути відвертими, більшість держав не мають права вибору, оскільки їхня економіка напряду залежить від наявності іноземного капіталу, і Україна тут не виняток.

Сьогодні питання залучення інвестицій у будь-яку сферу народного господарства України є надзвичайно болісним, саме тому питання інвестиційної привабливості українських підприємств стає все більше і більше напруженим.

Через те, що в нашій державі нема обґрунтованої системи державної підтримки інвестиційної діяльності підприємств, простежується тенденція «замкненого кола», при якому спостерігається зниження інвестиційних можливостей держави та суб'єктів господарювання, через спад виробництва, зумовлений недоінвестуванням народного господарства.

Призупинення активності в інвестиційних процесах спричинене низкою факторів: слабким розвитком ринку капіталів та фондового ринку, недосконалість і нестабільність (часті зміни) нормативно-правової бази, нестабільна військово-політична ситуація в країні, відсутність системи страхування інвесторів та зниження фінансових можливостей населення. В той же час, кризові явища в світовій економіці та недостатній рівень

інвестиційних ресурсів залишають макроекономічні показники України на периферії світових інвестиційних потоків.

В економіку України у 2015 року іноземними інвесторами вкладено 15559,7 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій, що становить 176,2 відсотка до відповідного періоду 2014 року. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій України на 1 квітня 2015 р. становив 55708,9 млн. дол. США, їхню градацію можна спостерігати на таблиці 2.1 та рисунку 2.1.

Таблиця 2.1.

Обсяг прямих іноземних інвестицій України (2015 р.) [8]

Країна	Обсяг інвестицій (млн. дол. США)
Кіпр	17692,2
Німеччина	6124,2
Нідерланди	5260,1
РФ	3814,2
Австрія	3420,4
Велика Британія	2609,3
Віргінські острови	2253,7
Франція	1761,1
Швеція	1698,3
Швейцарія	1160,6

Обсяг інвестицій (млн. дол. США)

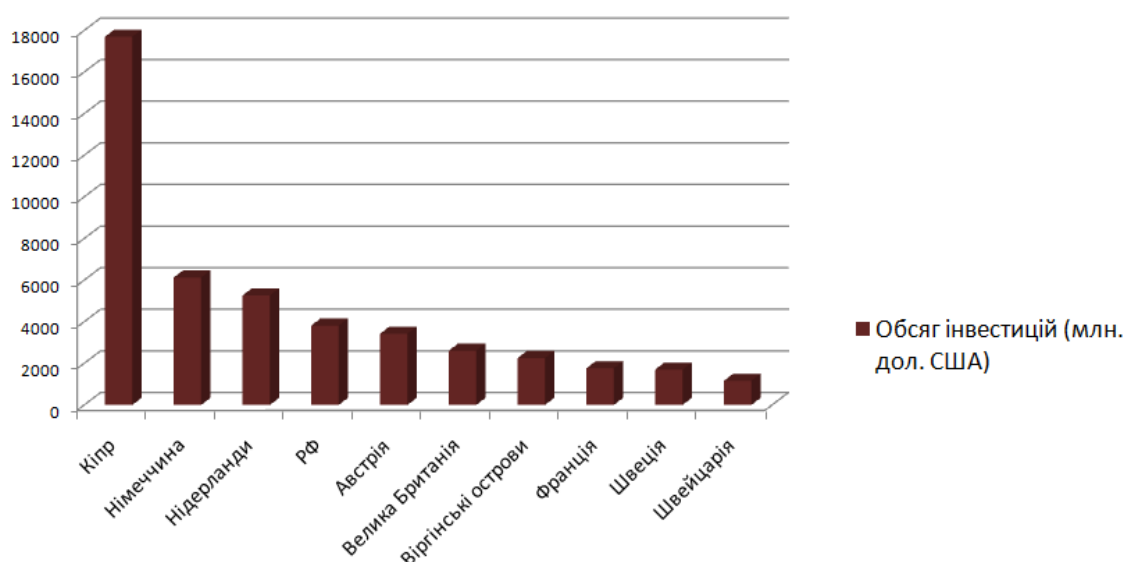

Рис. 2.1 Діаграма розподілу прямих іноземних інвестицій України за 2015 р. [8]

Основа інвестиційної діяльності будь-якої держави визначається саме обсягом прямих іноземних інвестицій в основний капітал цієї країни. Якщо проаналізувати показники інвестиційної активності за 2013-2015 рр., то можемо побачити, що в Україні спостерігається скрутна ситуація, оскільки спостерігаємо скорочення темпів зростання прямих іноземних інвестицій. Якщо у 2013 році цей показник складав 29,4 %, то у 2015 році – 11,7 % [14].

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами залучення капітальних інвестицій, у січні-грудні 2016 року залишаються: промисловість (33,3%), будівництво (12,6%), сільське, лісове та рибне господарство (13,8%), інформація та телекомунікації (4,8%), оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (7,7%), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (7,6%), державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування (5,9%) [14].

Рис. 2.2 Діаграма розподілу капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності (у % від загального обсягу) за 2015 р. [14]

В сьогоденних реаліях спостерігаємо досить цікаву ситуацію, коли інвестиції скорочуються, а борги зростають, хоча має бути навпаки, оскільки прямий зарубіжний капітал повинен позитивно впливати на економічну ситуацію в Україні, а не стимулювати зростання зовнішнього боргу держави.

Оскільки за останні роки так і не відбулось кардинальних змін в державі, сьогодні помітне значне відставання України від розвинених держава (особливо це видно по показникам виробничих потужностей, рівню добробуту і т.д.). Щоб рухатись вперед, Україні потрібно залучити додаткові інвестиції перш за все в такі галузі як промисловість та сільське господарство. Основним критерієм для нашої держави є енергоємність виробництва, тому надзвичайно важливо модернізувати та «оновити» існуючі виробничі потужності.

Сьогодні, якщо розглядати інвестиції в основний капітал в Україні (за джерелами фінансування), можна побачити такі тенденції: основними джерелами як були, так і є власні кошти (69,4% загального обсягу), стрімкий спад банківського кредитування (з 22,1% у 2012 році до 7,1% у 2015 році), скорочення інвестування в основний капітал іноземними інвесторами (з 4,2% у 2013 році до 2,9 у 2015 році). За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 9,4 відсотка капітальних інвестицій. Частка коштів населення на будівництво житла близько 8,9%, інші джерела фінансування – 2.3% [14].

Рис. 2.3 Розподіл капітальних інвестицій за джерелами фінансування, у відсотках за 2015 р. [14]

Станом на 2015 рік ступінь зносу основних фондів (за всіма видами економічної діяльності) становив 72,3%. Цікавим є те, що обладнання в

деяких галузях не оновлювалось десятиліттями і зараз вони майже повністю зношені (ступінь зносу в енергетичній сягає 82%, а в транспортній галузі 87%). Також, можна спостерігати значну амплітуду коливань у показниках залучених фінансових ресурсів саме в основний капітал за період 2013-2015 рр., проте варто зазначити, що показники зростають (31% у 2015 р.) та економічний стан стабілізується, але все ж таки далекий від докризового (43,2% у 2013 р.) [7].

Проаналізувавши динаміку інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування, можна зробити наступні висновки:

1. основними інвестиційними джерелами, які становлять 63,3% від загального обсягу інвестицій у капітал, як були так і залишаються внутрішні фінансові ресурси (власні кошти підприємств);
2. показники банківського кредитування мають тенденцію стрімко падати (з 22,1% у 2012 році до 11,8% у 2015 році);
3. іноземні інвестори скоротили свій «вклад» в основний капітал (з 4,2% у 2013 році до 1,1% у 2015 році). Окрім цього, вони віддають перевагу фінансовому, а не реальному сектору економіки.

Ми вважаємо, що основними причинами, які негативно впливають на інвестиційну діяльність в Україні, на сьогодні є:

1. нестабільна ситуація в державі, яка формує несприятливий інвестиційний клімат, і як наслідок, нові ризики для бізнесу;
2. недосконалість законів, серйозні недоліки законодавчої бази;
3. недовіра, невідповідність, та відверта неефективність багатьох інвестиційних проектів;
4. нерозвиненість інвестиційних інструментів та інвестиційного ринку.

Якщо порівнювати з іншими державами, то згідно з даними Європейського банку реконструкції та розвитку, на початок 2015 року показник «volume of different foreign investments» на душу населення в Україні становив 920 дол. США, тоді як у Казахстані – 3 806 дол. США,

Польщі – 3 255 дол. США, Румунії – 2 450 дол. США. Також, про не надто хорошу економічну ситуацію в державі говорять і міжнародні бізнес-рейтинги, підготовані Світовим банком [9]. В загальному рейтингу інвестиційних показників та інвестиційної привабливості, Україна займає 155 місце (всього місць 183), що свідчить про втрату 5 позицій за останні 4 роки. Також наша держава посідає 85 з 135 місце за показником якості державних інституцій, розвитку інфраструктури, макроекономічних показників та економічної стабільності в цілому. Єдиний показник де Україна «лідидує» – індекс корупції (з 180 місць займала 118 у 2013 році та 146 у 2015). Також, згідно з індексом Heritage Foundation, який визначає ступінь економічної (а саме торгової, фінансової та грошово-кредитної) свободи держави Україна перебуває на 169 місці із 179, що є найнижчим показником країн Східної Європи. Лідерами у даній сфері, відповідно до рейтингу Світового банку, є Сінгапур, Нова Зеландія, Гонконг та США. Попереду України стоїть Гондурас – 141 місце, а найближчі сусіди (Словаччина, Білорусія, Польща та Російська Федерація) посіли 42, 58, 72 та 120 місця [9].

Підсумовуючи, можна сказати, що сьогодні Україна є аутсайдером на міжнародному інвестиційному ринку. Вона поступається навіть країнам, рівень розвитку яких є значно нижчим за рівень розвитку нашої держави і займає низькі позиції майже за всіма міжнародними показниками.

2.2. Державне регулювання інвестиційної діяльності в національній економіці

Загальновідомо, що основною умовою ведення та здійснення інвестиційної діяльності є організація фінансування проекту, оскільки будь-який інвестиційний проект потребує матеріальних ресурсів для своєї реалізації.

Політика у сфері інвестицій – комплексні рішення уряду, які є визначальними при виокремленні ключових напрямів, джерел та обсягів використання капіталовкладень в галузі, сфері чи аспекти економіки. Цю

діяльність можна визначити економічним станом, головними виробничими завданнями, рівнем розвитку держави (особливо науково-технічним та соціальним). Сьогодні ключовим напрямом політики у сфері інвестицій у країнах «Першого світу» є технічне перепрофілювання, реорганізація та реструктуризація працюючих підприємств, заводів та фабрик з метою мінімізування масштабів нового будівництва.

Держава може приймати участь в інвестиційних процесах як прямо (регулюючи та впливаючи на державний сектор економіки), так і опосередковано, використовуючи свої інститути. Державними інститутами в Україні є: органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади, НБУ, Фонд державного майна України, інші позабюджетні фонди, антимонопольний комітет і так далі.

Держава може регулювати інвестиційну діяльність за допомогою наступних способів [8]:

1. прямо керувати інвестиціями, обмежувати їх;
2. регулювати самі умови за якими здійснюється інвестиційна діяльності;
3. контролювати законність дій міжнародних та внутрішніх інвесторів, всіх учасників інвестиційного процесу.

Щодо конкретно прямого впливу на інвестиційну діяльність, тут держава фінансово підтримує ті галузі та виробництва, які знаходяться в державній власності та продукція яких має загальнонаціональний характер. В процесі становлення та розвитку ринково системи відносин, державна роль на ринку інвестицій зводиться до фінансування лише тих галузей, де роль замовника і роль споживача виконує сама країна, наприклад, інфраструктура, магістралі, оборонна промисловість, тощо.

Держава так чи інакше завжди була учасником інвестиційних процесів. Сьогодні існує безліч форм непрямого, можна сказати, опосередкованого впливу держави на фінансові операції, серед яких [5]:

1. впровадження та застосування системи специфічних податків або пільг для певної групи суб'єктів та об'єктів оподаткування, що в свою чергу сприяє або негативно впливає на інвестиційну діяльність цих груп;
2. можливість проведення специфічної кредитної політики та прискорення амортизації основних засобів виробництва;
3. сприяння певним суб'єктам, надання їм матеріальної допомоги (наприклад, субсидій, дотацій чи субвенцій);
4. впровадження державних норм і стандартів;
5. видача державних ліцензій, жорстка антимонопольна політика;
6. державне кредитування підприємств, надання державних позик;
7. сприяння процесам роздержавлення та приватизації власності;
8. проведення спеціальної державної політики щодо ціноутворення;

Окрім цього органи центральної та місцевої влади також можуть здійснювати державний контроль та пряме управління інвестиціями. На макроекономічному рівні – це Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, та ін. органи центральної виконавчої влади.

Визначними при державному керуванні інвестиціями є такі чинники, як показники соціально-економічного розвитку держави, програми та проекти розвитку та модернізації виробництва, як на регіональному так і на національному рівнях, обсяги фінансування та підтримки місцевого та загальнодержавного бюджетів.

Отже, при прямому керуванні інвестиціями уряд, в першу чергу, звертає увагу на [6]:

1. програми розвитку та стабілізації національної економіки, покращення функціонування її структурних одиниць;
2. передбачення у державному бюджеті проектів, фінансування яких здійснюватиметься за рахунок видатків з державної казни;
3. планування централізованих державних коштів;

4. розміщення у вільному доступі держконтрактів та контроль за їх вчасним та добросовісним виконанням;
5. розгляд, аналіз та затвердження умов реалізації конкретних інвестиційних проектів та їх фінальна експертиза;
6. здійснення власне фінансових операцій пов'язаних з державними інвестиціями (вкладення бюджетних та позабюджетних коштів у необхідні та перспективні проекти). Обсяги цих інвестицій за затверджує Верховна Рада України у Державній програмі економічного та соціального розвитку.

За рахунок державного бюджету фінансується розвиток соціальної інфраструктури загальнодержавного значення (передбачає формування переліку таких об'єктів). Щодо форм інвестування у об'єкти соціальної інфраструктури, то їхнє фінансування здійснюється у формі державного кредити або у формі прямих бюджетних асигнувань. Коли мова заходить про розвиток соціальної інфраструктури у містах і селищах міського типу, тут фінансування здійснюється за рахунок видатків з місцевих бюджетів.

Державні міністерства та відомства виокремлюють дані щодо супутніх ризиків та необхідних обсягів інвестиційних ресурсів за певними напрямками, програмами, об'єктами та проектами і однією з головних форм реалізації власне державних інвестицій можна вважати державне замовлення на виконання робіт у капітальному будівництві. Важливо відзначити, що у випадку фінансування бюджетними або позабюджетними коштами будь-яких державних, міждержавних та регіональних інвестиційних проектів та програм, обов'язковим є проведення державної експертизи.

Основу правового регулювання інвестиційної діяльності в нашій державі становлять Закони України «Про інвестиційну діяльність», «Про цінні папери і фондову біржу», «Про іноземні інвестиції», Господарський кодекс України, а також інші нормативно-правові акти (яких налічується близько сотні), які регламентують відносини суб'єктів, які приймають участь у інвестиційній діяльності.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

3.1. Основні напрямки національної інвестиційної політики

Конкретно для нашої держави найпріоритетнішими напрямками інвестиційної політики є максимально швидкий вихід з економічної «ями», покращення всіх економічних показників, тому збільшення обсягу капіталовкладень є стратегічно важливим для України. Орієнтуючись на майбутнє, основою політики у сфері інвестиції має бути здійснення структурних реформ, інвестиції повинні бути перерозподілені з акцентом на науково-технічні галузі, які є визначними у світовому прогресі у сфері електромеханіки, комп'ютеризації, будування машин, літаків та кораблів, створення апаратів та технічних засобів для космічної експансії, економічну переорієнтацію виробництва. На ряду з цим, не менш важливим вектором інвестиційної політики в Україні є зміна балансу між питомою вагою державних капіталовкладень та інвестиціями конкретних підприємств (змення перших і збільшення других за рахунок їхніх власних коштів), який наряду залежатиме від ступеня приватизації та роздержавлення.

Також, не секрет, що створення стабільного та надійного клімату, який був би сприятливий для будь-яких інвестицій наряду підвищує та інтенсифікує капіталовкладчу діяльність. Загальновідомо, що у понятті «інвестиційний клімат» закладено комплекс елементів, які беруться до уваги інвестором (особливо іноземним), коли він приймає рішення щодо своїх капіталовкладень. Якщо брати конкретно частину іноземних інвестицій, це поняття поєднує у собі економічні та соціальні показники держави, яка отримує інвестиції, та інтереси іноземних інвесторів. Можна побачити наряду залежність: чим гіршим є інвестиційний клімат, тим вищим буде підприємницький ризик, тим малоімовірнішою стає інвестиційна діяльність[3]. Підсумовуючи вищесказане, формування сприятливого

інвестиційного клімату не можна називати поняттям абстрактним, воно має своє власне фінансово-правове значення, яке, у випадку інвестора, полягає в отриманні прибутку з інвестицій, а у випадку країни, куди ці інвестиції спрямовані (мається на увазі, іноземні інвестиції), чи для самого інвестора (якщо мова йде про внутрішні інвестиції) – в реальноотримах інвестиційних ресурсах.

Якщо ситуація в країні є несприятливою, в реальному секторі національної економіки можна «відчути» дефіцит інвестиційних ресурсів, можливості державного інвестування є обмеженими, наявна низка ризиків яка ніяк не спонукає до інвестиційної діяльності, в такому випадку, потрібно спрямовувати державну інвестиційну політику на запровадження дієвих механізмів, які б стимулювали залучення іноземного та вітчизняного капіталів і створили б ефективну та дієву систему управління інвестиційними процесами.

В контексті української інвестиційної політики пріоритетно розглядати такі пропозиції [6]:

1. удосконалити загальне (митне, податкове, земельне, корпоративне) та спеціальне (регулює відносини при здійсненні інвестування відповідно до європейських нор) законодавства для того, щоб покращити інвестиційний клімат;
2. сприяти створенню новітньої системи, яка б гарантувала державний захист приватних інвестицій (в тому числі, іноземних) та врегульовувала б суперечки комерційного характеру між суб'єктами інвестиційного процесу;
3. посилити ефективність державного інвестування, та його роль, як дієвого та надійного інструменту спрямування інвестиційних ресурсів на реалізацію стратегічно важливих інвестиційних проектів;
4. сприяти розвитку механізму державно-приватного партнерства, розширити його сферу застосування для того, щоб реалізувати інфраструктурні проекти, сприяти модернізуванню основних галузей

української економіки (сільського господарства, енергетики, газотранспортної системи, будівництва, дорожнього та житлово-комунального господарств, тощо);

5. сприяти створенню нових технологічних та індустріальних парків, а також модернізації та «апгрейду» вже існуючих.

Інвестиційна політика держави є ключовим фактором який впливає на інвестиційний клімат. Її ціль та призначення полягає в пошуку та реалізації оптимальних засобів, а саме правових, які б регулювали інвестиційні відносини. Можна виокремити наступні засоби [4]:

1. удосконалення інвестиційного законодавства, його стабілізація та модернізація в майбутньому;

2. виокремлення системного підходу в законодавстві, розробка та припрацювання його правових засобів та ефективних механізмів, які б активізували та стимулювали інвестиційну діяльність;

3. створення системи пільг та гарантій як на державному, так і на місцевому рівнях, а також спеціальних (вільних) економічних зон;

4. забезпечення гарантій інвесторам, надійний захист іноземних інвестицій;

5. виокремлення ключових галузей економіки і стимулювання інвестування в них;

6. розвиток інвестиційної інфраструктури та правового забезпечення ефективного інвестування коштів через посередників та безпосередньо «напрямую»;

7. створення сприятливих правових умов для нормального та стабільного функціонування інвестиційних відносин.

Українська влада та компетентні у справах регулювання інвестиційних процесів органи повинні зробити наступне [4]:

1. збільшити частку внутрішніх (власних) джерел інвестування національної економіки та підвищити їх;

2. удосконалити існуючу нормативно-правову базу, для того, щоб забезпечити стабільне збільшення обсягів залучених іноземних інвестицій;
3. сприяти позитивним інноваційним мікроструктурним зрушення;
4. у фінансово-інвестиційних проектах збільшити частку власних коштів суб'єктів господарювання;
5. фінансувати інвестиційні проекти відповідно до українських цільових програм (іншими словами, стежити за адресністю інвестицій);
6. пріоритетно визначати не нове будівництво, а реконструкцію, технічне переобладнання, зміну профілю та модернізацію вже існуючих та діючих підприємств.

Окрім вищезазначеного, для покращення інвестиційного клімату в Україні потрібно зробити наступне [1]:

1. досягти консенсусного підходу у виділенні фінансових засобів на потреби соціальної сфери та знизити рівень соціальної напруги;
2. сприяти формуванню надійних інвестиційних джерел (у першу чергу з власних коштів підприємств) та за рахунок державних коштів скоротити фонд виробничого будівництва;
3. перейти до нових методів та принципів централізованого фінансування інвестиційної діяльності, скоротити централізовані державні капіталовкладення, що виділяються безповоротно;
4. стимулювати будівельників, забезпечити їхню зацікавленість у вчасному та якісному виконанні замовлень;
5. у кілька разів прискорити темпи вибуття морально застарілого та неефективного обладнання;
6. переглянути процеси надання державних кредитів на вигідних умовах з дефіцитними ставками на конкурсній основі, включаючи державне замовлення;

Якщо розглядати інвестиційний ринок як економічну категорію, то можна виявити, що він являє собою збалансованість попиту і пропозиції на інвестиції, а також можливостей підрядників в створенні та підтримці цих

попиту та пропозиції. Звідси, державі слід зосередити свою увагу не тільки на потрібних економічних заходах для збільшення попиту на інвестиції (як іноземні так і внутрішні), які будуть адекватно відповідати обсягу та якості продукції пропонованої продукції, а й на антимонопольних заходах, які б сприяли розвитку ринку послуг.

3.2. Стимулювання інвестиційної діяльності України міжнародними інституціями

Одними з найсприятливіших та найефективніших інструментів, які забезпечують зростання конкурентоспроможності української економіки на світовій арені є міжнародні інвестиції. Багатьом високорозвиненим державам світу вдалось досягти вершин соціально-економічного розвитку саме завдяки прискореному інвестуванню своєї економіки. Така закономірність відстежується, тому, що на світовому ринку іноземним інвестиціям відведена особлива роль, оскільки для задоволення потреби всіх учасників ринку внутрішніх довготермінових та доступних інвестиційних ресурсів, зазвичай, недостатньо.

Міжнародні інвестиції дозволяють:

1. поширювати науково-технічний прогрес людства, а саме інноваційні та новітні технології;
2. сприяти процесу інтеграції, створювати та розвивати економічні інтеграційні об'єднання та союзи;
3. стимулювати залучення фінансових ресурсів на регіональному рівні.

Для будь-якої країни, яка прагне розвитку, неминучою буде і співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. І незважаючи на те, що кожна з таких країн прагне максимізувати корисність від цієї співпраці, ніколи не передбачиш її наслідки,.

На сьогоднішній день є безліч думок, поглядів, та точок зору на роль міжнародних фінансових інституцій у процесі розвитку як світу в цілому, так і конкретних країн. Наприклад, інвестиційна політика Міжнародного банку

реконструкції та розвитку і Міжнародного валютного фонду щодо країни, які сьогодні все ще розвиваються, знаходить свою критику у працях Д. Стігліца, оскільки він вважає, що окрім самої економіки країн, повністю залежними від цих інституцій стають й програми соціальних перетворень в цих державах [10], і багато фінансистів, юристів, вчених, дослідників та громадських активістів підтримують цю думку. І не вони одні так вважають: окрім Д. Стігліца, у своїх виступах, працях та висловлюваннях М. Стовпів та М. Денисова неодноразово критикували політику Міжнародного валютного фонду. В контексті України ця проблема є винятково важливою, оскільки діяльність міжнародних організацій на кшталт МФВ чи МБРР не лише суттєво розвиває економіку держави, за рахунок реалізації заздалегідь вироблених програм, які спрямовуються на такі стратегічні аспекти як реформування та ресегментування ринку, стабілізування національної валюти (у нашому випадку – гривні), структурне реформування національного господарства, але й впливає на розвиток соціальної сфери.

У таблиці 3.1 відображено динаміку кредитування України міжнародними організаціями. На відміну від МВФ і МБРР, Європейський банк реконструкції та розвитку здійснює регулярну співпрацю з Україною,

Таблиця 3.1.

Обсяги кредитів для України від міжнародних фінансових організацій у 2007–2014 рр., млн. дол. США, млн. євро [18]

Назва організації	Од. вим.	Рік								Усього
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Міжнародний валютний фонд	млн СПЗ	–	3000	4000	2250	-	-	-	2972,67	12222,7
Міжнародний банк реконструкції та розвитку	млн дол. США	640,0	500,0	860,0	-	350,0	-	-	1082,0	3432,0
Європейський банк реконструкції та розвитку	млн дол. США	31,9	66,79	28,25	5,91	3,6	10,2	8,14	0,0	154,79
	млн €	49,78	70,21	79,31	32,82	124,18	95,91	64,77	3,5	520,48
Європейський інвестиційний банк	млн €	200,0	150,0	100,0	15,540	625,0	640,0	418,68	340,0	2489,22

Згадуючи МВФ, природно буде відзначити, що саме внески країн, які є членами цього Фонду, утворюють його капітал. А говорячи конкретно про розмір цього внеску, варто сказати, що він визначається напряму рівнем розвитку економіки держави-члена, її місцем в світовій економіці та впливом на міжнародній арені у сфері міжнародної торгівлі. Наша держава є членом МВФ з 1992 року. Український внесок, іншими словами, квота, становить 0,7 відсотка від загального капіталу фонду [4].

5 листопада 2008 року Рада Директорів МВФ затвердила дворічну Програму Stand-By (SBA) обсягом близько 16,4 млрд. дол. США (11 млрд. СПЗ, тобто 802 відсотки від квоти нашої держави), щоб задовільнити запит України на допомогу українській державі, у період економічної кризи (як наслідок дестабілізації економіки), задля стабілізації ринків, держбюджету, і як наслідок, забезпечення фінансової та економічної стабільності. 3 млрд. СПЗ одразу було зарахована до державних золотовалютних резервів. У 2008 та 2009 роках програма двічі переглядалась, відбувались перемовини між Україною та МВФ, та за результатами цих перемовин Україною було отримано додатково 7 млрд СПЗ. Вони були приблизно порівну поділені: першу частину одразу зараховали до золотовалютних резервів НБУ (3,875 млрд. СПЗ), а іншу частину (3,125 млрд. СПЗ) використали для чергового «закриття» дірки у Державному бюджеті України [7]. В рамках зазначеної програми Україна співпрацювала з організацією до 2013 року.

Продовжуючи плідну співпрацю, у 2014 році Україні була надана нова позика Stand-By, цього разу схожого розміру, близько 16,5 млрд. дол. США (10,976 млрд. СПЗ). В рамках цієї програми Україна отримала два транші обсягом 3 млрд. дол. США (2,058 млрд. СПЗ) та 1,3 млрд. дол. США (914,7 млн. СПЗ), але, через те що влітку 2014 року на сході України розпочались активні військових дій, 11 березня 2015 року, зважаючи на АТО, і як наслідок, нову економічну кризу в нашій державі, МВФ ухвалив заміну програми Stand-By на нову програму «Механізм Розширеного Фінансування» (Extended Fund Facility), термін якої був розрахований на 4 роки. Одразу

після ухвалення цієї програми Україна отримала перши транш обсягом 5 млрд. дол. США, який за новою програмою було спрямовано на покращення загальної ситуації в країні та «залатання дірок» в держбюджеті. Другий транш Україна отримала після його ухвалення радою директорів МВФ 31 липня 2015 року. Його розмір був значно меншим ніж розмір першого, всього лише 1,7 млрд. дол. США [8]. Увесь другий транш був спрямований на поповнення золотовалютних резервів Національного банку України.

На ряду з МВФ найвагомішими джерелами міжнародних інвестицій є реалізація проектів Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, а також Європейського інвестиційного банку.

Світовий банк, будучи багатосторонньою кредитною установою, об'єднує під своєю юрисдикцією п'ять інституцій. Наактивнішими гравцями інвестиційного ринку, лідерами серед серед інституцій Світового банку у сфері фінансування інвестиційних проектів є Міжнародний банк реконструкції та розвитку (який складає основу Світового банку) та Міжнародна фінансова корпорація. Світовий банк є учасником фінансування екологічних проектів. За даними Світового банку, в Україні ці дві організації започаткували та підтримують діяльність проектів на суму більше 3 млрд. дол. США.

За допомогою фінансових ресурсів Світового банку, в Україні підтримують низку системних та інвестиційних проектів. Основною метою цих проектів є створення нових підприємств в Україні, технічна реконструкція та модернізація окремих вже існуючих ключових заводів в певних стратегічних галузях чи регіонах та надання коштів, за допомогою яких поповнюють оборотні засоби підприємств та виробництв. При цьому, Світовий банк строго контролює використання своїх коштів, чітко вимежовує перелік товарів, робіт та послуг, які будуть закуплені за рахунок його позики.

У 2014 році було укладено кілька угод між МБРР та нашою державою, сума інвестицій склала понад 3 млрд. доларів США. Завдяки цьому, портфельні інвестиції Світового банку в Україні поповнилися низкою нових

проектів у сфері розвитку муніципальної, транспортної та енергетичної інфраструктури [9]. Станом на 2016 рік міжнародний портфель проектів Міжнародного банку реконструкції та розвитку в Україні складається з шістнадцяти інвестиційних та двох системних проектів, загальна сума яких близько 3,3 млрд. доларів США. З них можна виокремити дванадцять інвестиційних проектів на суму 1,72 млрд. доларів США, які станом на сьогодні перебувають на стадії реалізації, тобто вже існують і функціонують, та шість (три інвестиційні проекти на суму 0,76 млрд. доларів США та три системні проекти на суму 0,85 млрд. доларів США), які, поки що, перебувають на стадії підготовки та фінальних консультацій щодо їх впровадження [8].

Такоє, не можна не відмітити і Європейський банк реконструкції та розвитку, який посідає вагоме місце серед чималого кола учасників міжнародних інвестиційних процесів в нашій державі. Ключовим завданням ЄБРР є підтримка малого та середнього секторів бізнесу, стимулювання розвитку підприємства в Україні. За час досить довгої співпраці з цим банком, Україна уклала угод на загальну суму 674,94 млн. доларів США та майже 1,5 млрд. євро. Угоди, базовані на цих фінансових ресурсах, є залучені напряду українським урядом під державні гарантії. З їхньою допомогою здійснюється фінансування 23 проектів [8]. Фінансові ресурси з позик Європейського банку реконструкції та розвитку в Україні виділяються на розвиток та покращення становища в недостатньо розвинутих регіонах, на модернізацію, перепрофілювання, оновлення основного устаткування підприємств, та становлення і розвиток нових, та на проекти, якими цікавляться одразу кілька країн. Основними недоліками, на нашу думку, співпраці України і ЄБРР є досить тривалий термін затвердження банком кредиту, зокрема, з урахуванням процедури затвердження проекту безпосередньо в ЄБРР він становить близько 1–1,5 місяця, високий рівень бюрократизму під час підготовки кредитної заявки, незначна підтримка

малого бізнесу. Також існує низка проектів, стосовно яких немає жодної інформації щодо результативності та які зареєстровані в офшорних зонах.

Фінансування ЄБРР українських підприємств має значний вплив на економіку України, оскільки пріоритетні сфери його діяльності (агробізнес, інфраструктура, енергетика) перспективні для розвитку. Проте обсяги фінансування ЄБРР і в українську економіку зменшуються, що можна пояснити невизначеністю кінцевих результатів профінансованих проектів, що потребує більшої уваги ЄБРР до аналізу кредитоспроможності проектів і розкриття інформації про кінцевих власників підприємств.

На нашу думку, сьогодні, в українських реаліях, при співпраці з міжнародним капіталом будь-якої фінансової структури, модель цієї співпраці слід формувати за допомогою таких інструментів, як:

1. надання окремих виробничих об'єктів, покладів корисних копалин, земельних ділянок в оренду іноземним інвесторам (іншими словами, надання концесій);
2. продаж цінних паперів, аукціонний продаж нерухомості іноземним підприємцям, юридичним та фізичним особам;
3. в певних випадках, передання нерухомості кредиторам, як оплати державного зовнішнього боргу (але не слід зловживати цим інструментом);
4. надання можливості застосовувати виручені від імпорту (з оплатою в національній валюті) кошти для фінансування інвестиційних проектів.

Варто зазначити, що пріоритетним при співпраці з подібними організаціями є розроблення дієвого механізму для залучення міжнародних портфельних інвестицій через випуск цінних паперів та визначення об'єктів для продажу іноземним інвесторам, оскільки не завжди є в наявності фінансові ресурси для погашення боргу. Також варто мати заздалегідь сформовані регіональні, галузеві та міжгалузеві пріоритети, для того, щоб інвестиції мали стабільну адресність.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати аналізу та оцінювання інвестиційної динаміки, клімату та процесів на рівні національної економіки України, можна зробити висновок, що внаслідок дестабілізаційних процесів на макроекономічному рівні, в контексті нашої держави потрібно виробити та реалізувати низку комплексних заходів для подолання кризової ситуації. Мета цих заходів – реалізація загальних стратегічних проектів, які мінімізують негативну дію системних чинників у середньостроковій перспективі (на період 2018-2020 рр.) Ці комплексні заходи повинні:

1. посилити самостійність регіонів у збільшенні бюджетних доходів та здійсненні стабільних інвестиційних видатків;
2. звернути увагу на політику вирівнювання інвестиційного та економічного стану регіонів, активізувати відповідні проекти та програми;
3. раціоналізувати інвестиційні напрями та структуру виробництва на регіональному рівні;
4. сформути сегмент «довгих грошей» та удосконалити увесь наявний інструментарій кредитного ринку;
5. стимулювати вітчизняну переробну промисловість шляхом підтримки внутрішнього попиту на її товари та послаблення впливу інфляційних чинників на дану галузь;

Задля активізації цих процесів соціально-економічних перетворень та підвищення рівня інвестиційної привабливості України необхідно:

1. керівництво держави та її уряд повинні дотримуватися активної позиції та проводити позитивну політику щодо залучення інвестицій;
2. лобіювати інтереси, програми та проекти як зарубіжних, так і вітчизняних інвесторів на державному рівні;
3. забезпечувати прозорість, відсутність «несподіванок» в угодах, «партнерські» відносини між державою та інвестором;
4. всіляко сприяти розвитку інвестиційного ринку, його інтеграції в світовий простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про інвестиційну діяльність". ВВР України. — 1991. — №47.
2. Закон України "Про цінні папери і фондову біржу". ВВР України. — 1991. — № 38.
3. Архієреєв С.І. Особливості оптимізації економічної структури України у порівнянні з Німеччиною / С.І. Архієреєв // Дослідження та оптимізація економічних процесів: кол. монографія – За ред. О.В.Манойленко, В.О. Матросової. – Харків: «Цифрова друкарня №1», 2013. – 485 с. (С.315-325).
4. Архієреєв С.І. Роль коефіцієнтів наближення-віддалення в аналізі конвергенції структур проміжного споживання / С.І. Архієреєв // Дослідження та оптимізація економічних процесів: кол. монографія / За ред. О.В. Манойленко.- Х.: «Щедра садиба плюс», 2014. – 517 с. (С.115-122).
5. Архієреєв С.І., Савченко К.В. Концепція організаційного розвитку та управління мотивацією за критерієм бізнес-ситуації / С.І. Архієреєв, К.В. Савченко // Менеджмент, маркетинг та інтелектуальний капітал в глобальному економічному просторі. [Монографія / під наук. ред. П.Г. Перерви, О.І. Савченко, В.Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО]. – Харків: «Цифрова друкарня №1», 2013. – 700 с. (С.255-269).
6. Бичихін Є. В. Основні тенденції інвестиційних процесів в Україні в контексті співробітництва з Європейським банком реконструкції і розвитку / Є. В. Бичихін // Наукові праці НДФІ. – 2015. – № 1 (70). – С. 128–137.
7. Ващенко І.Ю. Правове регулювання Міжнародного валютного фонду / І.Ю. Ващенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://elibrary.ru/item.asp?id=26022733>
8. Захарін С.В. Фінансові важелі активізації інвестиційної та інноваційної діяльності / С. В. Захарін // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/11795>

9. Інвестиційна привабливість підприємства. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://otherreferats.allbest.ru/finance/00193318_0.htm
10. Калишенко В.О. Аналіз методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств.– [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/NPN_2010/Economics/65704.doc.htm
11. Кузенко О. Динаміка залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України в умовах фінансової кризи / О. Кузенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=633>
12. Ляшенко, О. М. Економічні результати участі України в світовій організації торгівлі / О.М. Ляшенко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv/%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.pdf
13. Ляшенко, О. М. Моделювання внутрішньої норми рентабельності інноваційного проекту з нестационарними грошовими потоками / О. М. Ляшенко, В. М. Олейко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: [pdfhttp://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv/%D0%9A%D0%86%D0%A2/КЕКТИ/Ljashenko%20O.M/mvnripzngp.PDF](http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv/%D0%9A%D0%86%D0%A2/КЕКТИ/Ljashenko%20O.M/mvnripzngp.PDF)
14. Миськів Г. В. Кредити міжнародних фінансових організацій в економіці України / Г. В. Миськів // Фінансовий простір. – 2015. – № 2. – С. 48–53.
15. Непочатенко О, Пташник С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств / О. Непочатенко, С. Пташник // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.oa.edu.ua/5588/>
16. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/index.htm>
17. Петренко Л.М. Теоретичні аспекти дослідження інвестиційно діяльності / Л.М. Петренко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/54.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/54.pdf)

18. Статистична інформація [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> – офіційний сайт Державного комітету статистики України.
19. Статистична інформація [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ebrd.com> – офіційний сайт Європейського Банку Реконструкції та Розвитку.
20. Статистична інформація [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.worldbank.org> – офіційний сайт Світового Банку.
21. Стігліц Д. Публікації та виступи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.project-syndicate.org>
22. Тарасюк Г.М. Фінансово-економічний механізм управління інвестиційними ресурсами у процесі проведення модернізації підприємств / Г.М. Тарасюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/91709>